

הכנסת העשרים וחמש

יוזם : חבר הכנסת דן אילוז

פ/5801/25

הצעת חוק איסור הפליית משרתים בשירות הביטחוני, הלאומי והאזרחי, התשפ"ה-2025

מטרה 1. חוק זה נועד למנוע הפליה, לרבות על ידי מנגנוני העדפה או הפליה מתקנת, של מי ששירתו בשירות צבאי, שירות לאומי או שירות אזרחי.

הגדרות 2. בחוק זה –

"גוף ציבורי" – ממשלת ישראל, רשות מקומית, תאגיד שהוקם לפי חוק, גוף שנמצא בבעלות או בשליטה ישירה או עקיפה של הממשלה או של רשות מקומית, לרבות חברת בת ממשלתית וחברה מעורבת כמשמעותן בחוק החברות הממשלתיות, וכן כל גוף המתקצב, במישרין או בעקיפין, מתקציב המדינה;

"העדפה מתקנת" – כל נוהל או מדיניות המעניקים העדפה בקבלה לעבודה, ללימודים, למכרזים או לקבלת הטבות אחרות, בשל שיוכו של אדם לקבוצת אוכלוסייה מסוימת;

"שירות" – שירות בצבא הגנה לישראל, במשטרת ישראל, בשירות בתי הסוהר, בשירותי הביטחון, במערך המילואים, בשירות לאומי או בשירות אזרחי כהגדרתו בחוק שירות אזרחי, התשע"ז-2017.

איסור הפליה נגד משרתים 3. (א) לא יפלה גוף ציבורי אדם בשל שירותו.

(ב) לא יפעיל גוף ציבורי מנגנון של העדפה מתקנת כאשר משמעותו העדפת מי שלא שירת על פני מי ששירת, למעט העדפה מתקנת לאנשים עם מוגבלות או לעולים חדשים בחלוף גיל הגיוס.

(ג) לא ישקול גוף ציבורי שיקולים של ייצוג הולם, איזון דמוגרפי, העדפת אוכלוסיות מוחלשות או כל שיקול אחר, אם יש בו כדי להפלות לרעה מי שעשה שירות כהגדרתו בחוק זה.

- (ד) כל הוראה בדין, בנוהל או בהנחיות מנהליות המנוגדת להוראות סעיף זה – בטלה.
4. אכיפה ועונשין
אדם הרואה עצמו נפגע בשל הפרת הוראות חוק זה רשאי להגיש תביעה לבית המשפט ויהא זכאי לפיצוי ללא הוכחת נזק בסכום של עד 10,000 שקלים חדשים.
5. תיקון חוק שירות המדינה (מינויים)
בחוק שירות המדינה (מינויים), התשי"ט-1959², בסעיף 15א, אחרי סעיף קטן (א) יבוא:
- "(2א) ייצוג הולם כאמור בסעיף קטן (א) יחול רק על מי שביצע שירות כהגדרתו בחוק איסור אפליית ציבור המשרתים בשירות הביטחוני, הלאומי והאזרחי, התשפ"ה-2025, למעט ייצוג הולם של אנשים עם מוגבלות או עולה חדש בחלופי גיל הגיוס."
6. תחולה ותחילה
שר המשפטים ושר האוצר יתקינו תקנות לביצוע חוק זה תוך 60 ימים מיום פרסומו.

ד ב ר י ה ס ב ר

במדינת ישראל קיימת מדיניות של העדפה מתקנת במגוון תחומים, במיוחד בקבלה להשכלה גבוהה, בשירות הציבורי ובמכרזים ממשלתיים. מטרתה של מדיניות זו היא לקדם שילוב של אוכלוסיות מסוימות בשוק התעסוקה, באקדמיה ובחיים הציבוריים. עם זאת, מדיניות זו הובילה למצב שבו דווקא אלו ששירתו בשירות צבאי, לאומי או אזרחי נפגעים לרעה ומופלים באופן מערכת. כיום, מוסדות אקדמיים, משרדי ממשלה וגופים ציבוריים מפעילים מנגנוני העדפה מתקנת לטובת אוכלוסיות מסוימות, לרבות מגזרים אשר אינם מחויבים בשירות, תוך פגיעה ישירה או עקיפה במועמדים ששירתו. כתוצאה מכך, נוצר מצב שבו מי שתרם למדינה נפגע בסיכוייו להתקבל ללימודים, לקבל מלגות, לזכות במכרזים ציבוריים ולהתקדם בשירות הציבורי.

יתרה מזו, מדיניות ההפליה המתקנת מעוותת את עקרונות השוק החופשי והחתיירה למצוינות, בכך שהיא מעניקה יתרונות שאינם מבוססים על כישורים או הישגים אישיים, אלא על שיוך קבוצתי. גישה זו פוגעת בתחרות ההוגנת ובמוטיבציה להשגת הישגים אישיים, ומובילה להעדפות שאינן תואמות את עקרונות הכלכלה החופשית.

לפיכך מוצע לקבוע כי גוף ציבורי לא יפלה אדם בשל שירותו ולא יפעיל מנגנון של העדפה מתקנת כאשר משמעותו העדפת מי שלא שירת על פני מי ששירת, למעט העדפה מתקנת לאנשים עם מוגבלות או לעולה חדש שעבר את גיל הגיוס.

החוק המוצע נועד להבטיח יחס שוויוני והוגן כלפי אלו שבחרו לתרום למדינה. הוא מתקן עיוותים שנוצרו במדיניות ההעדפה המתקנת, מחזק את עקרונות השוק החופשי והחתיירה למצוינות, ומבטיח כי תרומתם של המשרתים לא תהווה עילה לפגיעה בזכויותיהם או בהזדמנויות העומדות בפניהם.

² ס"ח התשי"ט, עמ' 86.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
י"ד באייר התשפ"ה (12.05.2025)